

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра цивільно - правових дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ АУДИТОРНОЇ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗЕД СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ»

**для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 081 «Право»**

Біла Церква
2023

УДК 340.12

Затверджено науково-методичною комісією
Білоцерківського національного аграрного університету
(Протокол № 6 від «13» лютого 2023 р.)

Розробник: **Мельник В.О.**, асистент кафедри цивільно-правових дисциплін
Білоцерківського національного аграрного університету

Мельник В.О. Методичні вказівки до виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правові основи ЗЕД суб'єктів агробізнесу» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 36 с.

Методичні вказівки до виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «*Правові основи ЗЕД суб'єктів агробізнесу*» призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Метою публікації є формування системи знань у здобувачів вищої освіти щодо проблем правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу та оволодіння основними компетентностями у сфері тлумачення та застосування правових норм, які регулюють зовнішньоекономічні господарські відносини. Структура публікації передбачає комплексний і диференційований підхід до вивчення здобувачами запропонованих тем як самостійно, так і під керівництвом викладача та містить зміст, контент змістових модулів, завдання для підготовки та контролю вивченого.

Рецензент: **Пахомова А.О.**, к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Білоцерківського національного аграрного університету.

©В.О. Мельник, 2023

ПЕРЕДМОВА

Від вищої юридичної освіти сьогодні вимагаються фундаментальні зміни у її наданні, зокрема студентоцентризований підхід до навчання, що включає гнучкі навчальні траєкторії та визнання компетентностей, набутих в межах освітніх програм.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де студенти ознайомлюються з метою, завданням дисципліни, компетентностями, що зазначені в освітній програмі спеціальності 081 – «Право», результатами навчання дисципліни; містять перелік питань, що виносяться на опрацювання, контрольні питання та завдання для самостійної роботи.

Метою викладання навчальної дисципліни набуття здобувачами вищої освіти другого рівня знань, умінь і навичок щодо в сфері суспільних відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, ознайомлення із законодавчими актами України та міжнародно-правовими актами, що регулюють зовнішньоекономічні відносини, та практикою їх застосування, а також ознайомлення із системою органів, принципами й методами регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкриття і засвоєння студентами основних термінів, поняття і концепції, які застосовуються в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності; визначити правовий статус учасників зовнішньоекономічної діяльності; формам та процедур вирішення спорів, що виникають між учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Вивчення дисципліни знаходиться у контексті оволодіння наступними компетентностями відповідно до зазначених в освітній програмі за спеціальністю 081 – Право:

інтегральна	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.
загальні	ЗК3. Здатність збирати інформацію з різних джерел та її критично аналізувати
	ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
фахові	СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
	СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
	СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

	СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
	СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
	СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

ОЧІКУВАНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані програмні результати навчання з дисципліни за спеціальністю «Право» та методи їхнього оцінювання відповідно до освітньо-професійної програми представлені у наступній таблиці:

Символ програмних результатів навчання за спеціальністю «Право» відповідно до освітньо-професійної програми	Програмні результати навчання з дисципліни
ПРН 1	1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
ПРН 4.	4. Здійснювати презентацію свого дослідження з

	правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
ПРН 10	10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.
ПРН 11	11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.
ПРН 12	12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
ПРН 14	14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

1. КОНТЕНТ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Вивчення дисципліни «Правові основи ЗЕД суб'єктів агробізнесу» починається з I семестру п'ятого курсу та складається з 2 змістових модулів:

Змістовий модуль I. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу

- 1.1. Загальні основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
- 1.2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.

Змістовий модуль II. Особливості здійснення ЗЕД в аграрній сфері

- 2.1. Засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
- 2.2. Foreign economic activity (contract).
- 2.3. Правове регулювання міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків у сфері агробізнесу.
- 2.4. Вирішення спорів у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу.
- 2.5. Відповідальність суб'єктів агробізнесу за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Назви змістовних модулів	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		с.р.
		л	п	
1	2	3	4	5
Змістовний модуль I. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу				
1. Тема 1: Загальні основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу	21	2	4	15
2.Тема 2.: Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу	21	2	4	15
	42	4	8	30
Змістовний модуль II. Особливості здійснення ЗЕД в аграрній сфері				
3. Тема 3. Засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання	36	2	4	30
4. Тема 4. Foreign economic	21	2	4	15
5. Тема 5. Правове регулювання міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків у сфері агробізнесу	16	2	4	10
7. Тема 7. Вирішення спорів у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу	21	2	4	15
8. Тема 8. Відповідальність суб'єктів агробізнесу за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність	14	2	4	8
	108	10	20	78
Усього годин	150	14	28	108

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб–лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

2.1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу	
<p>1.1. Загальні основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу</p> <p>Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу. Система джерел правового регулювання ЗЕД суб'єктів агробізнесу. Принципи ЗЕД суб'єктів агробізнесу. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі. Види ЗЕД.</p>	2
<p>1.2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу</p> <p>Основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу. Недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу. Правові режими зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.</p>	2
Разом за змістовий модуль 1	4
Змістовий модуль 2. Особливості здійснення ЗЕД в аграрній сфері	
<p>2.1. Засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання.</p> <p>Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання. Ліцензування зовнішньоекономічних сільськогосподарських операцій. Нетарифне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції. Заходи фітосанітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Заходи ветеринарно-санітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.</p>	2
<p>2.2. Foreign economic activity (contract).</p> <p>Signs of foreign economic contracts of agribusiness entities. The procedure for concluding foreign economic contracts of agribusiness entities. Content of foreign economic agreements of agribusiness</p>	

entities. The main types of foreign economic agreements in the agricultural sector of the economy.	
<p>2.3. Правове регулювання міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків у сфері агробізнесу</p> <p>Сутність міжнародної торгівлі та її роль для аграрного бізнесу. Міжнародні розрахунки та їх основні форми. Регулювання механізму розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Способи розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів агробізнесу. Міжнародні товарні біржі.</p>	2
<p>2.4. Вирішення спорів у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу</p> <p>Загальні положення щодо розгляду спорів у зовнішньоекономічній діяльності. Принципи Інституту з уніфікації міжнародного приватного права УНІДРУА. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України. Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України. Визнання та виконання іноземних арбітражних рішень.</p>	2
<p>2.5. Відповідальність суб'єктів агробізнесу за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність</p> <p>Основи відповідальності суб'єктів агробізнесу у зовнішньоекономічних відносинах. Спеціальні санкції за порушення законодавства в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Майнова відповідальність суб'єктів агробізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Адміністративна відповідальність суб'єктів агробізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Особливості кримінальної відповідальності у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу.</p>	2
Разом за змістовий модуль 2	10
Всього	14

2.2. Практичні заняття

Тема і зміст практичного заняття	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу	
<p>Тема 1. Загальні основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу</p> <p>Предмет правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в АПК. Види зовнішньоекономічної діяльності що характерні сільськогосподарським підприємствам. Законодавство в сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Спеціальне джерело правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів. Загальні принципи господарювання. Основні принципи зовнішньоекономічної діяльності України.</p>	4
<p>Тема 2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу</p> <p>Правові методи регулювання зовнішньоекономічних відносин суб'єктів агробізнесу. Основні інструменти тарифного впливу на зовнішньоекономічну діяльність. Режим найбільшого сприяння. Спеціальний режим зовнішньоекономічної діяльності</p>	4
Разом за змістовий модуль 1	8
Змістовий модуль 2. Особливості здійснення ЗЕД в аграрній сфері	
<p>Тема 3. Засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання</p> <p>Сезонне мито. Вимоги, які ставляться до показників безпеки і якості сільськогосподарської продукції, що експортується. Правовий режим імпорту сільськогосподарської продукції. Нетарифне регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції. Тарифна квота. Нетарифне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції. Заходи фітосанітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Заходи ветеринарно-санітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.</p>	4
Тема 4 Foreign economic activity (contract)	4

Definition of a foreign economic agreement (contract). Groups of foreign economic contracts. Principles of drawing up and implementing foreign economic contracts of agribusiness entities. Stages of conclusion of foreign economic agreements. Content of foreign economic agreements.	
<p>Тема 5. Правове регулювання міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків у сфері агробізнесу</p> <p>Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. Види міжнародної торгівлі за специфікою об'єкту. Види міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів. Специфіка міжнародних валютних відносини. Особливість розрахункового та кредитного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Види міжнародної біржової торгівлі. Особливість діяльності Аграрної біржі України.</p>	4
<p>Тема 6. Вирішення спорів у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу.</p> <p>Особливості вирішення спорів, що виникають при застосуванні Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та законів, прийнятих на його виконання. ІНКОТЕРМС. Міжнародний комерційний арбітраж. Відмінності арбітражу від третейського суду. Форми арбітражного рішення. Морська арбітражна комісія.</p>	4
<p>Тема 7. Відповідальність суб'єктів агробізнесу за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність</p> <p>Умови настання відповідальності у зовнішньоекономічних відносинах в АПК. Види відповідальності, передбачені Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність»? Межі відповідальності держави при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Види спеціальних санкцій. Цивільно-правові санкції за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Господарсько-правові санкції за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Основні види злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Характеристика адміністративних правопорушень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.</p>	4
Разом за змістовий модуль 2	20
Всього	28

2.3. Самостійна робота

Вид та зміст самостійної роботи	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу</i>	
<p>Опрацювання літератури та нормативних документів, що визначають основні положення регулювання ЗЕД в аграрній сфері.</p> <p>Теоретичні завдання: Особливості ЗЕД суб'єктів агробізнесу (критичний аналіз літератури).</p> <p>Практичне завдання: Джерела регулювання ЗЕД в аграрній сфері (у формі візуального узагальнення – схема, таблиця, інфографіка тощо).</p>	10
<p>Дослідницькі завдання: Дослідити та описати специфіку тарифного / нетарифного регулювання ЗЕД в аграрній сфері (на вибір).</p>	25
<p>Теоретичне завдання Проблеми в сфері захисту прав суб'єктів ЗЕД в аграрній сфері. (критичний аналіз судової практики).</p>	20
<i>Змістовий модуль 2. Особливості здійснення ЗЕД в аграрній сфері</i>	
<p>Індивідуальне (кейсове) завдання Скласти зовнішньоекономічний договір</p>	40
<p>Практичне завдання: Розробити таблицю можливих видів страхування ЗЕД в аграрній сфері. Розробити схему оподаткування ЗЕД в аграрній сфері.</p>	13
Всього	108

3. ПРИНЦИПИ І ВИДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в БНАУ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Показники контролю знань студентів є основою для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальною програмою, переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з ВНЗ і видача диплому. Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремо взятого студента, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань будується на таких основних принципах:

- перевірка й оцінка знань студентів повинні відображати рівень засвоєння знань та стимулювати студентів до досягнення нових успіхів;
- перевірку і оцінювання знань слід проводити систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики;
- перевірка та оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого студента;
- диференціація оцінок має здійснюватися за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями;
- оцінка знань студента повинна відповідати істинній якості й кількості засвоєних ним знань, вмінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни закінчується заліком та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань студентів;
- 2) підсумковий контроль знань студентів.

3.1.ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль (усього 2).

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- результатів аналізу навчально-методичних і довідкових матеріалів;
- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти;
- виконання творчих завдань на основі перегляду медіатекстів (лекцій іноземною мовою) з теми обговорення тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється після кожного контрольного заходу.

По завершенню семестру – іспит.

3.2. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Бали за лекційне заняття враховують такі показники: активність участі здобувачів у дискусії, самостійна підготовка виступу-презентації, опрацювання додаткового матеріалу з теми.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

3.3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де БПК – бали з поточного контролю; САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); max ПК – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	

1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням
------	---	--

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

4. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

На семінарські заняття виносяться питання, передбачені запропонованими планами семінарських і практичних занять. Вони проводяться з використанням різних форм та методів контролю знань студентів: просте опитування, вільна дискусія, виконання контрольних та самостійних робіт, розв'язання аналітичних вправ та практичних ситуацій.

Доповідачі на семінарах призначаються викладачем як за бажанням студентів, так і на власний розсуд. Доповідачам можуть задаватися додаткові запитання викладачем або студентами. Після відповіді доповідача студенти можуть виступити з певними доповненнями, після чого викладач підводить загальний підсумок щодо розглянутого питання.

Модуль І. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу Змістовий модуль І. Поняття ЗЕД суб'єктів агробізнесу

Тема 1: Загальні основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.

1. Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
2. Система джерел правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу
3. Принципи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.

4. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
5. Види зовнішньоекономічної діяльності.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
2. Що є предметом правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в АПК?
3. Які види зовнішньоекономічної діяльності характерні сільськогосподарським підприємствам?
4. На які види поділяється законодавство в сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності?
5. Що є спеціальним джерелом правого регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів?
6. Дайте визначення загальним принципами господарювання.
7. Назвіть основні принципи зовнішньоекономічної діяльності України.
8. В чому полягає принцип юридичної рівності і недискримінації?
9. Визначте класифікацію суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
10. Що необхідно для реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні?

Тема 2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу

1. Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
3. Недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.
4. Правові режими зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу.

Контрольні питання:

1. Назвіть види державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств.

2. Охарактеризуйте недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
3. Які є правові методи регулювання зовнішньоекономічних відносин суб'єктів агробізнесу?
4. Що є основним інструментом тарифного впливу на зовнішньоекономічну діяльність?
5. Які організаційні структури здійснюють вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів агробізнесу?
6. Які повноваження має Міністерство аграрної політики України в сфері управління зовнішньоекономічної діяльності?
7. Яка основна відмінність недержавне регулювання зовнішньоекономічних відносин в аграрному секторі України від державного?
8. Охарактеризуйте діяльність Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН.
9. Що таке режим найбільшого сприяння?
10. В яких випадках застосовується спеціальний режим зовнішньоекономічної діяльності?

Тема 3: Засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання.

1. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
2. Ліцензування зовнішньоекономічних сільськогосподарських операцій.
3. Нетарифне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції.
4. Заходи фітосанітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.
5. Заходи ветеринарно-санітарного контролю при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Контрольні питання:

1. Що таке сезонне мито?
2. Що законодавство Європейського Союзу відносить до вимог, які ставляться до показників безпеки і якості сільськогосподарської продукції, що експортується?
3. Який правовий режим імпорту сільськогосподарської продукції?

4. Що належить до нетарифного регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції?
5. Що таке тарифна квота?
6. Назвіть ознаки встановлених форми ліцензування експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції.
7. В яких випадках запроваджується ліцензування експорту товари»?
8. Що таке санітарно-епідеміологічний сертифікат?
9. Назвіть об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду.
10. Що таке карантинний дозвіл та сфера його застосування

Тема 4. Foreign economic activity (contract).

1. Signs of foreign economic contracts of agribusiness entities.
2. The procedure for concluding foreign economic contracts of agribusiness entities.
3. Content of foreign economic agreements of agribusiness entities
4. The main types of foreign economic agreements in the agrarian sector of the economy.

Контрольні питання

1. Define a foreign economic agreement (contract).
2. What groups are foreign economic contracts divided into?
3. What types of foreign economic agreements are more often used by agribusiness entities?
4. Name the principles of drawing up and implementing foreign economic contracts of agribusiness entities.
5. Define the stages of concluding foreign economic agreements.
6. What is an offer?
7. What is acceptance?
8. What is the content of foreign economic agreements?
9. What are the features of foreign economic contracts for the purchase and sale of agricultural products?
10. What are the features of foreign economic barter agreements?

Task:

1. Draw up a scheme and describe the main stages of the process of preparation, conclusion and execution of a foreign economic contract.

2. The content of the categories "offer", "acceptance", "request", "treatment of the agreement", "initialization of the contract", "theory of the mailbox", "force majeure" - in writing, give examples for each category.

Тема 5. Правове регулювання міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків у сфері агробізнесу

1. Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин.
2. Види міжнародної торгівлі за специфікою об'єкту.
3. Види міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів.
4. Специфіка міжнародних валютних відносин.
5. Особливість розрахункового та кредитного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Види міжнародної біржової торгівлі.
6. Особливість діяльності Аграрної біржі України.

Контрольні питання

1. Яке місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин?
2. Які види міжнародної торгівлі за специфікою об'єкту Вам відомі?
3. Які види міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів Вам відомі?
4. Які види міжнародної торгівлі за специфікою регулювання Вам відомі?
5. Яку роль відіграють міжнародні товарні біржі у зовнішньоекономічній діяльності сільськогосподарських товаровиробників?
6. У чому полягає специфіка міжнародних валютних відносини?
7. У чому полягає головне завдання світової валютної системи?
8. Які валютно-фінансові умови обов'язково мають бути передбачені в угоді?
9. Які типи міжнародних розрахунків Вам відомі?
10. Які критерії є основними для класифікації міжнародних розрахунків?
11. У чому полягає особливість розрахункового та кредитного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності?
12. У чому полягає специфіка здійснення розрахунків в іноземній валюті за допомогою платіжного доручення?
13. У чому полягає специфіка здійснення розрахунків в іноземній валюті за допомогою акредитиву?

14. У чому полягає специфіка здійснення розрахунків в іноземній валюті за допомогою векселя?
15. Які види міжнародної біржової торгівлі Вам відомі?
16. У чому особливість діяльності Аграрної біржі України?

Тема 6. Вирішення спорів у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу .

1. Загальні положення щодо розгляду спорів у зовнішньоекономічній діяльності
2. Застосування норм *lex mercatoria*
3. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ
4. Особливості вирішення спорів, що виникають при застосуванні Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та законів, прийнятих на його виконання. ІНКОТЕРМС.
5. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України.
6. Визнання та виконання іноземних арбітражних рішень
7. Відмінності арбітражу від третейського суду. Форми арбітражного рішення.

Контрольні питання

- 1) У чому полягають особливості вирішення спорів, що виникають при застосуванні Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та законів, прийнятих на його виконання?
- 2) Який перелік інстанцій розгляду спорів у ЗЕД найприйнятнішими способами захисту прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України Вам відомий?
- 3) З якою метою було прийнято ІНКОТЕРМС?
- 4) Яке право підлягає застосуванню до зовнішньоторговельних угод, за загальним правилом?
- 5) Право якої країни застосовується при відсутності погодження між сторонами відносно права, яке має застосовуватись до зовнішньоекономічних договорів (контрактів)?
- 6) Які основні положення повинно містити повідомлення про арбітраж?
- 7) Яке право застосовує Арбітражний суд?

- 8) Які справи можуть за угодою сторін передаватися до міжнародного комерційного арбітражу?
- 9) Які основні відмінності арбітражу від третейського суду Вам відомі?
- 10) Чи можуть сторони за власним розсудом узгодити процедуру призначення арбітра чи арбітрів?
- 11) В разі відсутності домовленості сторін чи можуть сторони на свій розсуд домовитися про процедуру відводу арбітра?
- 12) У яких випадках третейський суд приймає рішення *ex aequo et bono*?
- 13) У якій формі повинно бути винесено арбітражне рішення?
- 14) У яких випадках третейський суд приймає постанову про припинення арбітражного розгляду?
- 15) У яких випадках арбітражне рішення може бути скасоване судом?
- 16) У яких випадках може бути відмовлено у визнанні або у виконанні арбітражного рішення, незалежно від того, в якій державі воно було винесено?
- 17) Які спори вирішує Морська арбітражна комісія?

Тема 7. Відповідальність суб'єктів агробізнесу за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

1. Основи відповідальності суб'єктів агробізнесу у зовнішньоекономічних відносинах.
2. Спеціальні санкції за порушення законодавства в сфері зовнішньоекономічної діяльності.
3. Майнова відповідальність суб'єктів агробізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності.
4. Адміністративна відповідальність суб'єктів агробізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності.
5. Особливості кримінальної відповідальності у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів агробізнесу.

Контрольні питання

1. Які загальні умови настання відповідальності у зовнішньоекономічних відносинах в АПК?
2. Які види відповідальності передбачені Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність»?
3. Визначте межі відповідальності держави при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

4. Які види спеціальних санкцій застосовуються до суб'єктів агробізнесу, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність?
5. Які повноваження відповідного центрального органу виконавчої влади щодо застосування спеціальних санкцій у зовнішньоекономічній діяльності?
6. Що таке штраф?
7. Дайте визначення цивільно-правових санкції за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
8. Дайте визначення господарсько-правових санкції за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
9. Дайте характеристику основних видів злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
10. Дайте характеристику адміністративних правопорушень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Задача 1. Відповідно до укладеного сторонами договору позивач (резидент) здійснив передоплату відповідачу (нерезидент) за товар, що підлягав поставці в 2013 році. Однак відповідач поставки не здійснив, посилаючись на зміну цін. Незважаючи на те, що сторонами неодноразово узгоджувалися нові терміни поставок і була встановлена більш висока, ніж передбачена договором ціна, була здійснена лише часткова поставка, а від поставки решти кількості відповідач відмовився, посилаючись на істотну зміну рівня цін. У цьому зв'язку позивач розірвав договір. Позовні вимоги позивача включають: повернення передоплати, сплату різниці між договірною і поточною ціною, сплату відсотків за прострочення виконання грошового зобов'язання.

Які джерела права регулюють виниклі відносини? Вирішіть справу, додавши умови, яких бракує на вашу думку.

Задача 2. Між українською організацією та німецькою компанією укладено договір лізингу літака, по якому перша виступала орендарем, а німецька компанія - орендодавцем. Поставка товару здійснювалась іншою компанією з Німеччини. В обумовлені терміни літак був поставлений, але його якість викликала претензії в українській сторони. Застосовним правом до договору лізингу сторони обрали українське право. Підсудність сторони не визначили. Українська організація пред'явила позов безпосередньо до німецької компанії-постачальника в господарський суд України.

Чи вправі господарський суд України розглядати даний спір, і якщо так то на яких умовах? Які норми права він повинен застосовувати до суті спору? Вирішіть справу.

Задача 3. Турецька фірма, відправивши вантаж на адресу покупця - Одеського пароплавства, застрахувала його на користь покупця на суму 800000 гривень (при страховій оцінці вантажу в 900 тисяч гривень). Пароплавство, не знаючи про це, застрахувало цей же вантаж в СК ПАТ «ВУСО» на суму 400000 гривень. У результаті пошкодження судна, вантаж частково загинув, вартість втраченого 850 000 гривень. Пароплавство пред'явило вимоги про виплату страхового відш- кодування до іноземного страховика і СК ПАТ «ВУСО». СК ПАТ «ВУСО» відмовився задовольнити

вимоги, посилаючись на те, що пароплавство вже отримало відшкодування від іноземного страховика.

Чи обґрунтовані вимоги пароплавства про виплаті страхового відшкодування з обох страховиків? В якому розмірі має бути виплачено страхове відшкодування в даному випадку?

Задача 4. Згідно з укладеним між українською організацією (постачальник) і польською фірмою (покупець) контрактом міжнародної купівлі-продажу, постачання товару повинне було здійснюватися з українського морського торгового порту Іллічівськ в Гданський порт на умовах FOB. Однак продавець (українська організація) страхувати товар не став, посилаючись на положення українського законодавства про неприпустимість перевищення в договорі страхування страхової суми над страховою вартістю майна. У свою чергу, іноземна фірма заявила про розірвання договору і зажадала відшкодування збитків.

Чи правильно вчинив продавець? Чи визнається невиконання стороною договору міжнародної купівлі-продажу свого зобов'язання зі страхування істотним порушенням договору?

Задача 5. Між українською і польською юридичними особами укладений договір купівлі-продажу товарів. У процесі його виконання мало місце неналежне виконання зобов'язань тією і іншою стороною. Українська фірма (продавець) порушила передбачені контрактом терміни поставки, здійснивши її із запізненням на 90 днів. У свою чергу китайська сторона (покупець) здійснила належний за поставлений товар платіж із запізненням на 120 днів у порівнянні з терміном, зазначеним у контракті. Польська сторона звернулася в Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України з позовом до української юридичної особи про стягнення штрафу за прострочення поставки. У свою чергу українська юридичної особи заявила польській стороні зустрічний позов про сплату відсотків за прострочення виконання грошового зобов'язання. Всі необхідні при подачі позову вимоги сторонами були виконані.

Розгляньте ситуацію і вирішіть справу по суті.

Задача 6. Юридична особа резидент Франції звернулася з позовом до арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма (ТПС), відомий як «Міжнародний арбітражний суд Стокгольма» про стягнення вартості поставленого товару юридичній особі резиденту України. У відгуку на позов відповідач повідомив, що оплата вартості поставленого товару в зазначені в контракті строки не могла бути здійснена в силу форс-мажорних обставин, викликаних тимчасовими фінансовими труднощами покупця (українській стороні не надійшов платіж від іноземного партнера за іншим контрактом). На підставі викладеного відповідач просив арбітрів відмовити в задоволенні позову.

У контракті сторонами передбачено обставини, що звільняють від відповідальності, але вони не носили вичерпного характеру. В якості форсмажорних обставин в контракті були названі: стихійні лиха та інші обставини.

Вирішіть дану справу.

Задача 7. Італійська будівельна компанія «Престо» пред'явила до замовника ПАТ «ІнтерСталь» позов про стягнення заборгованості з приводу будівельного підряду. Компанія «Престо» побудувала і передала замовнику будівлю бізнес центру, але замовник не повністю оплатив виконані роботи і залишився винен 200 тисяч євро. Представник відповідача заперечував проти позову, посилаючись на те, що вже після того, як було підписано акт прийманняпередачі та торговий центр був прийнятий в експлуатацію, в ньому виявилися недоробки і дефекти, які підрядник так і не усунув. Крім того, запаси будматеріалів, які не були використані при зведенні-ванні об'єкта, зникли. Вартість цих матеріалів, на думку відповідача, повинна бути вирахована з суми заборгованості замовника перед підрядником. Яке рішення має бути прийняте у справі?

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Інвестиційний клімат – це*

- А) сукупність економічних, соціальних і правових умов, сприяючих інвестиційній діяльності вітчизняних і іноземних інвесторів;
- Б) сукупність політичних, економічних, соціальних умов, сприяючих інвестиційній діяльності вітчизняних і іноземних інвесторів;

В) сукупність політичних, економічних, соціальних і правових умов, сприяючих інвестиційній діяльності вітчизняних і іноземних інвесторів.

2. Основні причини низької активності іноземних інвесторів (2 відповіді):

- А) нестабільна політична ситуація;
- Б) високі темпи приватизації;
- В) поступовий прогрес ринкових реформ;
- Г) недосконалість податкового законодавства.

3. Іноземні інвестиції – це

- А) всі види інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект;
- Б) всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект;
- В) окремі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

4. До власних джерел відносять:

- А) прибуток, амортизацію, грошові надходження від реалізації вибракуваної худоби з основного стада, виручку від ліквідації основних засобів, страхові відшкодування за основні засоби, вибулі внаслідок стихійного лиха;
- Б) облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити;
- В) кошти, одержані від продажу акцій, пайових та інших внесків громадян або юридичних осіб.

5. Інвестиційне асигнування державою є проявом

- А) позичкового джерела;
- Б) залученого джерела;
- В) бюджетного джерела.

6. Інвестиційний потенціал визначається з урахуванням

- А) чистого прибутку, амортизаційних відрахувань, позичкових і залучених коштів;
- Б) чистого прибутку, амортизаційних відрахувань;
- В) чистого прибутку, позичкових і залучених коштів.

7. Залежно від ступеня контролю над зарубіжними компаніями інвестиції поділяються на

- А) ризикові і без ризикові;
- Б) прямі і портфельні;

В) внутрішні і зовнішні.

8. *Довгострокові інвестиції, як правило, тривають*

А) більше півроку, але менше десяти місяців;

Б) більше трьох місяців, але менше півроку;

В) більше одного року.

9. *Прямі іноземні інвестиції спрямовуються в приймаючі країни шляхом:*

А) організації нових підприємств та купівлі або поглинання вже діючих компаній;

Б) організації нових підприємств;

В) купівлі або поглинання вже діючих компаній.

10. *Реципієнт – це особа*

А) яка інвестує;

Б) яка сприяє інвестуванню, спрямованому на кінцевий результат інвестиційної діяльності – одержання прибутку на підставі додаткового до інвестиційного договірною зобов'язання;

В) яка приймає інвестиції.

11. *У вузькому значенні термін «інвестиційний договір»*

А) застосовується щодо угод між іноземним інвестором і вітчизняними учасниками інвестиційного процесу щодо вкладення та реалізації іноземних інвестицій;

Б) застосовується щодо договорів, які укладаються між інвестором та іншими учасниками інвестиційної діяльності і спрямовані на реалізацію будь-яких видів і форм інвестицій з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту;

В) застосовується щодо угод між іноземним чи вітчизняним інвестором і вітчизняними або іноземними учасниками інвестиційного процесу щодо вкладення та реалізації іноземних інвестицій.

12. *Істотні умови інвестиційного договору (2 відповіді):*

А) форс мажорні обставини;

Б) відповідальність сторін;

В) ціна;

Г) строк;

Г) предмет.

13. *Специфіка предмета інвестиційного договору полягає в тому, що він містить у собі*

- А) лише матеріальний рід об'єктів інвестиційних відносин;
- Б) матеріальний і юридичний разом;
- В) лише юридичний.

14. Чи завжди сторонами договору є інвестор та реципієнт?

- А) Так;
- Б) Ні, оскільки існують певні виключення.

15. Державні органи та їх посадові особи

- А) мають право втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності;
- Б) не мають права втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності;
- В) не мають права втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності, крім випадків, коли таке втручання допускається чинним законодавством і здійснюється в межах компетенції цих органів та посадових осіб.

16. Спори, що виникають в результаті здійснення інвестиційної діяльності, розглядаються

- А) судом або третейським судом;
- Б) Антимонопольним комітетом;
- В) органами місцевого самоврядування.

17. Чи обов'язково інвестиції мають бути застраховані?

- А) Так, повністю всі;
- Б) Ні, залежно від форми та об'єкта інвестування;
- В) Ні, лише інвестиції в розвиток агросфери.

18. Державні гарантії захисту іноземних інвестицій визначені Законом України

- А) «Про захист іноземних інвестицій в Україні»;
- Б) «Про інвестиційну діяльність»;
- В) «Про зовнішньоекономічну діяльність».

19. Проявом юридичного роду об'єкта інвестиційних відносин є:

- А) обсяг майна;
- Б) обсяг послуг;
- В) створення підприємства.

20. Інвестиційний договір укладається в

- А) лише в усній формі;
- Б) лише в письмовій формі, а в певних випадках потребує реєстрації;
- В) як в усній, так і письмовій формах.

1. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу: Підручник / В.І. Курило, І.В. Ковальчук, А.О. Сільнова, І.В. Гиренко; за заг. ред. д.ю.н., проф. В.І.Курила. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2011. – 280 с.
2. Поєдинок В. В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 288 с.
3. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Е. А. Зінь, Н. С. Дука. - К. : Кондор, 2009. - 432 с.

Нормативна база:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Офіційний вісник України від 28.03.2003 - 2003 р., № 11, стор. 7, стаття 461, код акту 24654/2003
3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16 січня 2003 р. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.
4. Бюджетний кодекс : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний вісник України від 13.08.2010 - 2010 р., № 59, стор. 9, стаття 2047, код акту 52296/2010
5. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Голос України від 04.12.2010 - № 229, / № 229-230 /
6. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959- XII — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
7. Про господарські товариства : Закон України від 19 верес.1991 р. № 1576- XII // Голос України. — 1991. — 11 жовт.
8. Про акціонерні товариства Закон України Відомості Верховної Ради України від 19.12.2008 - 2008 р., № 50, / № 50-51 /, стор. 2432, стаття 384 9. Про заставу : Закон України від 02.10.1992 № 2654-XII // Відомості Верховної Ради України від 24.11.1992 - 1992 р., № 47, стаття 642

Додаткова література

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. / Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
2. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування: навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. Київ: ЦУЛ, 2010. 648 с.
3. Пономарьова Н. В. Митно-тарифне регулювання: навч. посіб. / Н.В. Пономарьова, Т.В. Столяр, О.В. Павленко та ін.; МОН України. Харків :ХНАДУ, 2010. 199 с.
4. Румянцев А.П., Румянцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність. навч. посіб. / 2-ге вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Карвацка Н.М.. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 408 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – адреса доступу – <http://www.rada.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України - адреса доступу - <http://www.kmu.gov.ua>
3. Президент України -- адреса доступу – <http://www.president.gov.ua>
4. Міністерство аграрної політики України – адреса доступу – <http://minagro.gov.ua>
5. Міністерство внутрішніх справ України – адреса доступу – <http://mvs.gov.ua>
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – адреса доступу – <http://www.me.gov.ua>
7. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України – адреса доступу – <http://www.mon.gov.ua>
8. Міністерство фінансів України – адреса доступу – <http://minfin.kmu.gov.ua>
9. Міністерство юстиції України – адреса доступу – <http://www.minjust.gov.ua>

10. Державна судова адміністрація України – адреса доступу – <http://court.gov.ua>

11. Верховний суд України – адреса доступу – <http://www.scourt.gov.ua>

12. Вищий господарський суд України – адреса доступу – <http://vgsu.arbitr.gov.ua>

13. Вищий спеціалізований суд у цивільних та кримінальних справах України – адреса доступу – <http://sc.gov.ua/>